

Ι Σ Π Α Ν Ι Α

Ἀλλὰ τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι κατὰ τὰς ὀλίγας ἡμέρας, καθ' ἃς διέμεινα ἐν Οὐαλεντία ἀναμμένων πλοίων τι, εἶχον τὴν προσοχήν μου ἐστραμμένην μᾶλλον εἰς τὴν πολιτικὴν ἢ εἰς τὰς τέχνας. Καὶ ἔλαβον πείραν τῆς ἀληθείας τῶν λόγων, τοὺς ὁποίους ἤκουσα πρὶν ἀναχωρήσω ἐξ Ἰταλίας παρ' ἐπιφανοῦς τινὸς Ἰταλοῦ γινώσκοντος κάλλιστα τὴν Ἰσπανίαν: «Ὁ ξένος ὁ ὁποῖος ζῇ, ἔστω καὶ δι' ὀλίγον καιρὸν, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἀρχίζει ὀλίγον κατ' ὀλίγον, χωρὶς σχεδὸν νὰ τὸ ἐννοῇ, νὰ θερμαίνεται εἰς τὴν πολιτικὴν, ὥστανε ἡ Ἰσπανία ἥτο ὁ τόπος του, ἡ αἰ πύχαι τοῦ τόπου του ἐξήρτωντο ἀπὸ τὰς τύχας τῆς Ἰσπανίας. Τὰ πάθη εἶνε τὸσον ἐξημμένα, ὁ ἀγὼν εἶνε τὸσον μανιώδης, καὶ ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ διακινδυνεύει τὸσον πολὺ τὸ μέλλον, ἡ εὐεξία, ἡ ζωὴ τοῦ ἔθνους, ὥστε εἶνε ἀδύνατον πᾶς ὁ ἔχων ἐν ἑαυτῷ ἔστω καὶ σταγόναν μόνον λατινικοῦ αἵματος νὰ μείνῃ ἀδιάφορος θεατής. Αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ κινηθῇ, νὰ ὁμιλήσῃ, νὰ συζητήσῃ περὶ τῶν ἐκλογῶν, νὰ ἀναμιχθῇ μετὰ τοῦ πλήθους εἰς τὰς πολιτικὰς διακηλώσεις, νὰ διαρρήξῃ τὰς σχέσεις του μετὰ τινος φίλου, νὰ χρωματισθῇ κομματικῶς καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ νὰ γίνῃ Ἰσπανὸς ἀπὸ κορυφῆς μέχρι ποδῶν. Καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀφ' ὅσον γίνεται Ἰσπανὸς λήσμονεῖ τὴν Εὐρώπην ὥς νὰ εὐρίσκεται εἰς τοὺς Ἀντίποδας καὶ καταλήγει εἰς τὸ νὰ μὴ βλέπῃ ἢ τὴν Ἰσπανίαν ὥς νὰ τὴν διοικούσαμεν ἡμεῖς καὶ ὅλα τῆς πὰ συμφέροντα νὰ ἦσαν εἰς τὰς χεῖρας μας». Αὐτὰ μοῦ εἶπε καὶ αὐτὰ μοῦ συνέβησαν. Κατὰ τὰς ὀλίγας ἐκεῖνας ἡμέρας εἶχε ναυαγήσει ἡ συντηρητικὴ Κυβέρνησις καὶ οἱ ριζοσπάσται εἶχον τὸν ἄνεμον οὐρίον. Ἡ Ἰσπανία εὐρίσκετο ὅλη ἐν ἀναθροσμῷ. Ἐπιπτον κυβερνήται, στρατηγοί, ὑπάλληλοι παντὸς βαθμοῦ καὶ πάσης διαχειρίσεως. Πληθὺς νέων ἀνθρώπων εἰσέβαλλεν εἰς τὰ γραφεῖα τῶν ὑπουργείων ρηγνύοντες κραυγὰς χαρμολύνης. Ὁ Ζορίλλας ἐπρόκειτο νὰ ἐγκαινιάσῃ νέαν ἐποχὴν εὐδαιμονίας καὶ εἰρήνης. Ὁ Δὸν Ἀμεδαῖος εἶχεν ἐμπνευσθῇ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐλευθερία εἶχε νικήσει, ἡ Ἰσπανία ἐσώζετο. Καὶ ἐγὼ δέ, ἀκούων παιανίζουσιν τὴν μουσικὴν πρὸ τῆς οἰκίας τοῦ νέου διοικήτοῦ, ὑπὸ ὥραιον κατὰστρον οὐρανόν, ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ εὐθύμου, ἤλπισα πρὸς στιγμὴν ὅτι ὁ θρόνος τοῦ Δὸν Ἀμεδαίου ἠδύνετο ἐπὶ τέλους νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς ρίζας, καὶ μετενόησα ὅτι τὸσον εὐκόλως προσιωγίσθη κακά. Καὶ ἡ κωμωδία ἐκείνη, ἣν παρίσταεν ὁ Ζορίλλας ἐν τῇ ἐπαύλει του ὅταν ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἔσπεργε νὰ δεχθῇ τὴν προεδρείαν τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἀπέπεμπε φίλους καὶ πρεσβείας, καὶ τέλους, ἀποκαμῶν τοῦ νὰ λέγῃ διαρκῶς ὅχι, ἐπιπτε λιπόθυμος λέγων ναί, με' ἐπειθε τότε περὶ τῆς εἰλικρινείας τοῦ χαρακτήρος του καὶ με' ἠνάγκαζε νὰ εὐχωμαι ὑπὲρ τῆς νέας Κυβερνήσεως. Καὶ ἔλεγον κατ' ἑμαυτὸν ὅτι ἥτο κρῖμα νὰ ἀπέλθῃ τῆς Ἰσπανίας, καθ' ὃν χρόνον ὁ ὀρίζων ἐγίνετο κυανοῦς καὶ τὰ βασιλικά ἀνάκτορα τῆς Μαδρίτης ἐχρωματίζοντο διὰ ροδίνου χρώματος. Καὶ ἤρχιζον νὰ σχεδιάζω τὴν εἰς Μαδρίτην ἐπάνοδόν μου

ὅπως ἀπολαύσω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἀποστείλω εἰς Ἰταλίαν εἰδήσεις παρηγόρους, δι' ὧν θὰ μοὶ ἐσυγχωρεῖτο ἡ ἀφροσύνη, ἣν εἶχον ἕως τότε τοῦ νὰ μὴ λέγω ψεύματα. Καὶ ἐπανελάμβανον τοὺς στίχους τοῦ Πράτη:

«Oh qual destin t'aspetta
Aquila giovinetta!»¹

καὶ ἐξαιρουμένης τῆς μικρᾶς ἐξογκώσεως τῶν προσηγορικῶν, μοῦ ἐφαίνετο ὅτι περιεῖχον προφητείαν καὶ ἐφαναζόμην ὅτι ἔβλεπον τὸν ποιητὴν ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Σιύλου ἐν Ρώμῃ καὶ ὅτι ἔτρεχον πρὸς αὐτὸν νὰ τὸν συγχαρῶ καὶ νὰ τῷ θλίψω τὴν χεῖρα.

Τὸ ὠραιότερον πρᾶγμα ὅπερ ἔχει νὰ ἴδῃ τις ἐν Οὐαλεντίᾳ εἶνε ἡ ἀγορά. Οἱ χωρικοὶ τῆς Οὐαλεντίας εἶνε ἐξ ὅλης τῆς Ἰσπανίας οἱ μᾶλλον ἰδιοτρόπως καὶ ἀριστοκρατικῶς ἐνδυμένοι. Ἐὰν δὲ ἤθελον νὰ διακριθῶσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἡμετέρων μετρημισμένων κατὰ τοὺς ἐσπερινοὺς χοροὺς τῶν ἀπόκρεων δὲν θὰ εἶχον νὰ κάμουν ἄλλο ἢ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ θέατρον ὅπως εὐρίσκονται κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν καὶ τῆς ἀγορᾶς εἰς τὰς ὁδοὺς τῆς Οὐαλεντίας καὶ εἰς τοὺς δρόμους τῆς ἐξοχῆς. Ὅταν τοὺς πρωτοῖδη κανεὶς οὕτω πῶς ἐνδεδυμένους, καταλαμβάνεται ὑπὸ γέλωτος καὶ δὲν δύναται νὰ πιστεῦσῃ ὅτι εἶνε Ἰσπανοὶ χωρικοί. Εἶνε εἰδός τι Ἑλλήνων, Βεδουίνων, ἀερνακυτῶν, ἀκροβατῶν γυναικῶν ἡμιγύμνων ἐτοιμῶν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν κλίνην τῶν κομπάρσων τραγωδίας ἡμιενδεδυμένων, ἀνθρώπων, κωμικῶν, οἱ ὁποῖοι προσπαθοῦν νὰ σὰς κάμουν νὰ γελάσετε εἰς λογαριασμὸν τῶν.

Ἐχουν ἐν μακρῷ καὶ πλατῷ ὑποκάμισον ἀντὶ γιανέτας, ἐν βελλουδίνον γιλέκον με' διαφόρα χρώματα ἀνοικτὸν εἰς τὸ στῆθος, περισκελίδα ἐξ ὀθόνης, ὁμοίαν κατὰ τὸ σχῆμα με' τὰς τῶν ζουάδων, μὴ φθάνουσιν ἕως τὰ γόνατα, ὁμοιάζουσιν με' γυναικείον ἐσώδρακον καὶ κυματίζουσιν ὥς ἡ βραχεία ἐσθῆς τῶν χορευτρίδων τοῦ θεάτρου· μιὰ ζώνην ἐρυθρὰν ἢ κυανὴν περὶ τὴν ὀσφύν· εἶδος τι περικνημίδων ἐκ λευκοῦ μαλλίου, κεντημένων, οἱ ὁποῖοι ἀφήνουν νὰ φαίνεται γυμνὸν τὸ γόνυ· ζευγὸς σανδάλων με' ἱμάντας ὥς τὰ τῶν χωρικῶν τῆς Καταλωνίας καὶ ὥς κάλυμμα τῆς κεφαλῆς, ἣν ἔχουν πάντες σχεδὸν λεῖαν ὥς οἱ Κινέζοι, μανδηλίον ἐρυθρὸν ἢ κυανοῦν ἢ κίτρινον ἢ λευκὸν τυλιγμένον περὶ αὐτὴν μετὰ κόμβου ἐπὶ τῶν κροτάφων ἢ ἐπὶ τοῦ ἀνέλεος ἐπὶ τοῦ ὀπίου μανδηλίου φέρουν ἐνίοτε μικρὸν βελλουδίνον πῖλον ὅμοιον κατὰ τὸ σχῆμα με' ἐκεῖνους, τοὺς ὁποίους μεταχειρίζονται εἰς τὰς λοιπὰς ἐπαρχίας τῆς Ἰσπανίας!

Ὅταν πηγαίνουν εἰς τὴν πόλιν φέρουν σχεδὸν πάντες ἐπὶ τῶν ὤμων ἢ ἐπὶ τοῦ βραχίονος ἢ ἐγκαρσίως ἐπὶ τοῦ στῆθους τὴν συνήθη ἰσπανικὴν κάπαν, μακρὰν καὶ στενὴν με' γαρμμάς ζωηροτάτων χρωμάτων, ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λευκοῦ καὶ

1. «ὦ, ποία τύχη σε προσμένει! Ἀπὸ νεαρέ!»

ἐρυθροῦ, κοσμουμένην διὰ κεντημάτων καὶ θυσάνων. Ἐντεῦθεν εἶνε εὐκολον νὰ φαντασθῇτε τὴν εἰκόνα ἣν παρουσιάζει πλατεῖα τις ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶνε συνηθροισμένοι πολλοὶ ἄνθρωποι οὕτως ἐνδεδυμένοι εἶνε μία σκηνὴ ἐκ τῶν ἀπόκρεων, μία σύγχυσις χρωμάτων ἥτις σὰς διαθέτει εὐθύμως ὅπως οἱ ἤχοι μουσικῆς τινός· θέαμά τι ἀγυρτικόν, εὐγενές, μεγαλοπρεπές καὶ γελοῖον συγχρόνως, εἰς τὸ ὁποῖον τὰ συνωφρυνμένα πρόσωπα καὶ αἱ μεγαλοπρεπεῖς στάσεις, αἵτινες διακρίνουσι τοὺς χωρικοὺς τῆς Οὐαλεντίας, προσθέτουσι χροαὶν πῖνα σοβαρότητος ἥτις αὐξάνει τὴν παράδοξον ὡραιότητα αὐτοῦ.

Ἐὰν ὑπάρχῃ λόγιόν τι ἄδικον καὶ ψευδές εἶνε τὸ ἀρχαῖον ἐκεῖνο ἰσπανικὸν λόγιον ὅπερ λέγει· «Ἐν Οὐαλεντία τὸ κρέας εἶνε χόρτον, τὸ χόρτον εἶνε ὕδωρ, οἱ ἄνδρες εἶνε γυναῖκες καὶ αἱ γυναῖκες μηδέν.» Παραλείπω τὸ περὶ κρέατος καὶ χόρτου, ὅπερ εἶνε μᾶλλον λογοπαίγνιον καὶ ἐρχομαι εἰς τὰ λοιπὰ! Οἱ ἄνδρες, ἰδίως δὲ οἱ εἰς τὴν κατωτέραν τάξιν τοῦ λαοῦ ἀνήκοντες, εἶνε ὑψηλοὶ καὶ ῥωμαλέοι καὶ ἔχουσιν ὄψιν ἀγέρωχον ὅπως οἱ Καταλωνοὶ καὶ οἱ Ἀραγώνιοι, μὲ κατὰ τι ζωηρότερον καὶ φωτεινότερον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, αἱ δὲ γυναῖκες κατὰ τὴν γενικὴν ὁμολογίαν τῶν Ἰσπανῶν καὶ ὅσων ξένων ἐταξείδουσιν εἰς τὴν Ἰσπανίαν εἶνε αἱ κλασικώτερον ὡραῖαι τῆς χώρας. Οἱ κάτοικοι τῆς Οὐαλεντίας οἱ ὁποῖοι γνωρίζουν ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ τῆς χερσονήσου εἶχε καταληφθῇ πρότερον ὑπὸ τῶν ἐλλήνων καὶ τῶν Κρχηλῶν λέγουν· Εἶνε ἀναντίρρητον! *Aqui se guedò el tipo de la belleza griega.* (ἰδὼ ἔμεινεν ὁ τύπος τῆς ἐλληνικῆς ὡραιότητος).

Ἐγὼ δὲν τολμῶ νὰ εἶπω οὔτε ναὶ οὔτε ὄχι, διότι τὸ νὰ ἀποφαινέται τις περὶ τῆς καλλονῆς τῶν γυναικῶν πόλεως τινὸς εἰς τὴν ὁποίαν διῆλθε μόνον ὥρας τινὰς εἶνε ἔλιον τῶν συντασσόντων τοὺς Ὁδηγοὺς τῶν πόλεων. Ἀλλ' εἶνε εὐκολον νὰ διακρίνῃ τις τὴν κατὰφάνη διαφορὰν ἣ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ὡραιότητος τῶν γυναικῶν τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τῆς ὡραιότητος τῶν γυναικῶν τῆς Οὐαλεντίας.

Ἡ γυνὴ τῆς Οὐαλεντίας εἶνε ὑψηλότερα κατὰ τὸ ἀνάστημα, παχυτέρα, ὀλιγώτερον μελαγχροινὴ καὶ ἔχει γρυμμάς κωνικωτέρας, καὶ ὀφθαλμοὺς γλυκυτέρους καὶ βᾶδισμα καὶ κινήσεις μεγαλοπρεπεστέρας. Δὲν εἶνε κουκλίτσα ὡς ἡ ἀνδαλουσία, ἥτις μᾶς ἀναγκάζῃ νὰ δάκνωμεν τὸν δακτύλον ἵνα καταπρὸνῶμεν τὴν ἄτακτον καὶ αἰφνιδίαν ἐξέγερσιν τῶν ιδιοτρόπων ἐπιθυμιῶν, αἵτινες ἐπανίστανται ἐντὸς ἡμῶν ἐπὶ τῇ θεᾷ αὐτῆς, ἀλλ' εἶνε γυνὴ τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν μετ' αἰσθημάτων ἡρέμου θαυμασμοῦ, καὶ ἐνῶ τὴν παρατηροῦμεν, ὅπως λέγει περὶ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Belvedere ὁ La Harpe. «*notre tête se relève, notre maintien s'ennoblit*» καὶ ἀντὶ νὰ ἀνεγείρωμεν διὰ τῆς φαντασίας ἀνδαλουσιακὸν τινὰ εἰκίσκον διὰ νὰ τὴν κρύψωμεν ἀπὸ τὰ ὄμματα τοῦ κόσμου, ἐπιθυμοῦμεν μακράρινον ἀνάκτορον ὅπως συρρώσῃ δέσποιναι καὶ μεγιστᾶνες νὰ τῇ προσφέρωσι τὰ σέβη των.

Οἱ λοιποὶ Ἰσπανοὶ ἰσχυρίζονται ὅτι ὁ λαὸς τῆς Οὐαλεντίας εἶνε θηρώδης καὶ τραχύς, ὅσον δὲν δύναται τις νὰ φαντασθῇ. Ὁ θέλων νὰ ἀπαλλαγῇ ἐξ ἑαυτοῦ τινὸς εὐρίσκει τὸν ἄνθρωπον ὅστις ἀντὶ ὀλίγων σκουδῶν ἀναλαμβάνει νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην μετ' ὅσης ἀδικοφροῦς θὰ ἀνεδέχεται νὰ φέρῃ μίαν ἐπιστολὴν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον.

Ὁ χωρικός τῆς Οὐαλεντίας ὅστις ἔτυχε νὰ ἔχῃ εἰς τὰς

χειρας τὸ ὄπλον καὶ βλέπει ἄγνωστόν τινα διερχόμενον διὰ μονήρους ὁδοῦ λέγει εἰς τὸν σύντροφόν του· «*Voy à ver si acierto*» (ἂς ἴδωμεν ἔαν σκοπεύω καλῶς) καὶ σκοπεύει καὶ πυροβολεῖ.

Διηγούνται τὸ ἐξῆς περιστατικὸν ὅπερ, ὡς με διεβεβαίωσαν, εἶνε ἱστορικὸν καὶ συνέβη οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν. Εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ χωρία τῆς Ἰσπανίας οἱ παῖδες τοῦ λαοῦ συνειθίζουσιν νὰ παίζουν μεταξὺ των, ὅπως αὐτοὶ λεγουν τοὺς ταῦρους. Εἰς ὑποκρίνεται τὸν ταῦρον καὶ κτυπᾷ μὲ τὴν κεφαλὴν του, ἄλλος τις δὲ μὲ μακρὰν ὑπὸ μάλης ράβδον, ἐν εἶδει ἀκόντιου, φερόμενος ἐπὶ τῶν ὤμων τρίτου τινός, παριστῶντος τὸν ἵππον, ἀποκρούει τὰς ἐφοδούς τοῦ πρώτου.

Μίαν φορὰν νέοι τινὲς οὐαλεντινοὶ ἐσκέφθησαν νὰ κάμουν τὸ παιγνίδιον τοῦτο μὲ τινα νεωτερισμὸν ὅστις νὰ ὁδῶσιν εἰς αὐτὸ περισσοτέραν ὁμοιότητα τῶν ἀληθῶν ταυρομαχιῶν καὶ νὰ προσεξήσῃ εἰς τοὺς θεατὰς καὶ εἰς τοὺς ἡθοποιούς ὀλίγον περισσοτέραν συγχίνησιν ἀπὸ τὰ συνήθη παιγνίδια· ὁ δὲ νεωτερισμὸς συνίστατο εἰς τὸ νὰ ἀντικαταστήσωσι τὴν ράβδον διὰ μακρᾶς ὀξείας καὶ κοπτερᾶς μαχίρας, ἐκ τῶν φοβερῶν ἐκείνων *navajas*, τὰς ὁποίας εἶδον ἐν Σεβίλλῃ καὶ νὰ ὁδῶσιν εἰς τὸν ὑποκρινόμενον τὸν ταῦρον, δύο ἄλλας κατὰ τι μικροτέρας, αἱ ὁποῖαι τοποθετοῦμεναι στερεῶς ἀπὸ τοῦ ἐνός καὶ ἀπὸ τοῦ ἑτέρου μέρους τῆς κεφαλῆς ἀντικαθίστων τὰ κέρατα. Ἀπίστευτον, ἀλλ' ἀληθές! Τὸ παιγνίδιον ἐξετελέσθη μὲ κτυπήματα μαχίρων, ἐσχηματίσθη λίμνη ἐξ αἵματος, τινὲς ἐφρονεύθησαν, ἄλλοι ἐτραυματίσθησαν θανατηφόρως καὶ ἄλλοι ἐλαφρότερον, χωρὶς τὸ παιγνίδιον νὰ μεταβληθῇ εἰς ἐρίδα, χωρὶς οἱ κανόνες τῆς τέχνης νὰ παραβιασθῶσι, χωρὶς νὰ ὑφώσῃ κανεὶς τὴν φωνὴν ὅπως καταπαύσῃ ἢ αἰματοχυσίᾳ!

Ἡ δημοσία ἀσφάλεια ἐν Οὐαλεντίας δὲν εὐρίσκεται εἰς πολὺ εὐχάριστον σημεῖον. Περὶ τούτου ἐπέσθην τὴν ἰδίαν ἐσπέραν τῆς ἀφίξεώς μου εἰς τὴν πόλιν ταύτην. Ἐνόμιζον ὅτι ὁ λιμὴν ἦτο πλησίον, δὲν ἐγνώριζον τὸν δρόμον, ἠρώτησα γυναῖκα τινα, διευθύντριαν ἐνός μαγαζείου, πόθεν ἔπρεπε νὰ ὑπάγω. Ἐρρήξε κραυγὴν ἐκπλήξεως.

— Εἰς τὸν λιμένα θέλετε νὰ ὑπάγετε, *καμπαλλέρο*;

— Εἰς τὸν λιμένα.

— Χριστὸς καὶ Παναγία· εἰς τὸν λιμένα αὐτὴν τὴν ὥραν; Καὶ ἐστράφη πρὸς ὁμίλον γυναικῶν παρὰ τὴν θύραν λέγουσα εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτῶν διάλεκτον·

— Γυναῖκες, ἀποκριθῆτέ μου· σὺς δι' ἐμέ· αὐτὸς ὁ κύριος μὲ ἔρωτ' ἀπὸ ποῦ πρέπει νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν λιμένα!

Αἱ γυναῖκες ἀπεκρίθησαν ἐν μιᾷ φωνῇ·

— Ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάττῃ!

— Ἀπὸ τί;

— Μὴ πηγαίνετε!

— Διὰ ποῖον λόγον;

— Διὰ χιλίους.

— Εἰπέτε μου ἕνα.

— Εἴμφορεὶ νὰ σὰς δολοφονήσουν.

Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἐξήγησις αὕτη ἦτο ἀρκετὴ καὶ δὲν ἐξήτησα πλέον ἄλλας.

Ἐν τούτοις, ἐφ' ὅσον χρόνον ἔμεινα ἐν Οὐαλεντίας, εὖρον, ὅπως καὶ εἰς τὰς λοιπὰς πόλεις, ὡς ξένος μὲν πολλὰς περιπειήσεις, ὡς Ἰταλὸς δὲ φιλικὰς δεξιώσεις καὶ παρ' ἐκείνων ἀ-

κόμη, οἱ ὅποιοι οὔτε λέξιν ἤθελαν νὰ ἀκούσουν περὶ ξένων βασιλείων ἐν γένει καὶ περὶ πριγκήπων τοῦ οἴκου τῆς Σαβοΐας ἰδίως, καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν οἱ περισσότεροι, ἀλλ' οἱ ὅποιοι εἶχον τὴν εὐγένειαν νὰ μοῦ λέγουν πρότερον : «Μὴ θίγωμεν τὴν χορδὴν αὐτήν.» Πρὸς τὸν ξένον, ὅστις ἐρωτώμενος πόθεν εἶνε ἀποκρίνεται : «Εἶμαι Γάλλος,» μειδιῶσιν εὐγενῶς ὥς νὰ τῷ λέγουν : «γνωρίζομεθα.» Εἰς ὅντινα ἤθελεν ἀπαντήσει : «Εἶμαι Γερμανὸς ἢ Ἀγγλος,» νεύουσιν ἐλαφρῶς διὰ τῆς κεφαλῆς ὥς νὰ ἔλεγον : «ὕποκλινομαι.» Εἰς τὸν ἀπαντῶντα : «Εἶμαι Ἰταλός,» δίδουν τὴν χεῖρα μετὰ ζωηρᾶς κινήσεως ὥς νὰ ἤθελον νὰ εἶπουν : «Εἴμεθα φίλοι,» καὶ τὸν παρατηροῦν μετὰ περιεργείας, ὥς παρατηροῦμεν κατὰ πρῶτον πρόσωπόν τι περὶ τοῦ ὁποίου ἠκούσαμεν νὰ λέγουν ὅτι μᾶς ὁμοιάζει, καὶ μειδιῶσιν εὐχαρίστως ὅταν ἀκούουν τὴν ἰταλικὴν γλῶσσαν, ὅπως μειδιῶμεν ὅταν ἀκούωμέν τινα ὅστις χωρὶς νὰ θέλῃ νὰ μᾶς περιπαίξῃ μιμεῖται τὴν φωνὴν μας καὶ τὸν τόνον μας.

Εἰς οὐδὲν μέρος τοῦ κόσμου ὁ Ἰταλὸς αἰσθάνεται ὀλιγώτερον τὴν ἔλλειψιν τῆς πατρίδος του ὅσον ἐν Ἰσπανίᾳ. Τῷ τὴν ὑπενθυμίζει ὁ οὐρανός, ἡ γλῶσσα, τὰ πρόσωπα, τὰ ἔθιμα, ἡ λατρεῖα μεθ' ἧς προσφέρονται τὰ ὀνόματα τῶν μεγάλων ποιητῶν μας καὶ τῶν μεγάλων ζωγράφων μας, τὸ εὐγενὲς καὶ πλήρες ἐνδιαφέροντος καὶ περιεργείας αἶσθημα, μὲ τὸ ὅποιον ὁμιλοῦν περὶ τῶν διασήμεων πόλεων μας, ὁ ἐνθουσιασμός μὲ τὸν ὅποιον ἀκροῶνται τὴν μουσικὴν μας, ἡ ὁρμὴ τῶν παθῶν, ἡ ζωηρότης τῆς γλώσσης, ὁ ρυθμὸς τῆς ποιήσεως, οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν γυναικῶν, ὁ ἀήρ, ὁ ἥλιος. «ὦ ! πρέπει νὰ μὴ ἀγαπᾷ οὔτε τὴν πατρίδα του ὁ Ἰταλός, ὁ μὴ εὐρίσκων μίαν λέξιν συμπαθείας διὰ τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὁ μὴ ὢν διατεθειμένος νὰ συγχωρήσῃ τὰ σφάλματά του, ὁ μὴ λυπούμενος εἰλικρινῶς διὰ τὰ ἀτυχήματα του, ὁ μὴ εὐχόμενος αὐτῷ τὴν εὐτυχίαν.

Ὁραῖοι λόφοι τῆς Οὐαλεντίας, ὄχθαι φαιδραὶ τοῦ Γουαδουαλκιβίρου, κῆποι μαγευτικοὶ τῆς Γρανάδας, οἰκίσκοι λευκοὶ τῆς Σεβίλλης, πύργοι ὑπερήφανοι τοῦ Τολήτου, καὶ ὁδοὶ θορυβώδεις τῆς Μαδρίτης, καὶ ἱερὰ τεῖχη τῆς Σαραγώσσης, καὶ σεῖς, φιλόξενοι καὶ περιποιητικοὶ σύντροφοι τοῦ ταξιδίου μου, οἱ ὅποιοι μοῦ ὠμιλήσατε περὶ Ἰταλίας, ὥς περὶ δευτέρας πατρίδος καὶ διεσκεδάσατε διὰ τῆς φαιδρᾶς εὐθυμίας σας τὰς ἀορίστους μελαγχολίας μου, θὰ διαφυλάττω πάντοτε εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας μου αἶσθημα εὐγνωμοσύνης καὶ ἀγάπης διὰ σας καὶ θὰ τηρῶ ἐν τῇ μνήμῃ μου τὰς εἰκόνας σας, ὥς τὰς πλέον προσφιλεῖς ἀναμνήσεις τῆς νεότητός μου, καὶ θὰ σκέπτομαι πάντοτε περὶ ὑμῶν ὥς περὶ τοῦ ὠραιότερου ὀνείρου τῆς ζωῆς μου.

Ταῦτα ἔλεγον κατ' ἐμαυτόν, παρατηρῶν κατὰ τὸ μεσονύκτιον φωταγωγημένην τὴν Οὐαλεντίαν, ἀπὸ τῆς γεφύρας τοῦ ἀτμοπλοίου *Genil*, ὅπερ ἦτο ἑτοιμὸν πρὸς ἀναχώρησιν.

Ἐπὶ τοῦ ἰδίου πλοίου εἶχον ἐπιβιβασθῇ νέοι τινὲς Ἰσπανοὶ μεταβαίνοντες εἰς Μασσαλίαν, ἐκείθεν δὲ εἰς τὰς Ἀντίλλας, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μείνουν ἐπὶ τινα ἔτη. Εἰς τούτων ἔκλαιε κατὰ μέρος. Αἶφνης ἠγέρθη, παρετήρησε πρὸς τὴν ξηρὰν καὶ ἀνέκραξε μὲ φωνὴν λυπηρὰν :

— «ὦ ! Θεέ μου ! Ἦλπιζον ὅτι δὲν θὰ ἤρχετο !

Μετ' ὀλίγας στιγμὰς λέμβος τις ἐπλησίασεν εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, λευκὴ τις μορφή, συνοδευομένη ὑπὸ ἀνθρώπου τινὸς

περιτυλιγμένου εἰς τὴν κάπαν του, ἀνῆλθεν ἐν τάχει τὴν κλίμακα τοῦ πλοίου καὶ λυομένη εἰς δάκρυα ἐρρίφθη εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ νέου, ὅστις εἶχε τρέξει εἰς προὔπαντήσιν της.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ ναύκληρος ἀνέκραξε :

— Κύριοι ! ἀναχωροῦμεν !

Τότε παρέστημεν ἐνώπιον σπαρακτικῆς σκηνῆς. Ἐδέησε νὰ ἀποχωρήσουν τοὺς δύο νέους διὰ τῆς βίας καὶ νὰ μεταφέρουν σχεδὸν λιπόθυμον τὴν γυναῖκα εἰς τὴν λέμβον, ἥτις ἀπεμακρύνθη ὀλίγον καὶ ἔμεινεν ἀκίνητος.

Τὸ πλοῖον ἀνεχώρησε.

Τότε ὁ νέος ὥρμησεν ὥς παρὰ φῶν πρὸς τὴν πλευρὰν τοῦ πλοίου καὶ ἀνέκραξεν ὀλολύζων μὲ φωνὴν διαπερῶσαν τὴν καρδίαν :

— Χαῖρε, ἀγαπητὴ ! Χαῖρε ! Χαῖρε !

Ἡ λευκὴ μορφή ἔτεινε τοὺς βραχίονας καὶ ἴσως ἀπήντησεν, ἀλλ' ἡ φωνὴ της δὲν ἠκούσθη. Ἡ λέμβος ἀπεμακρύνθη καὶ ἐξηφανίσθη.

Νέος τις μοῦ εἶπεν εἰς τὸ αὖς :

— Εἶνε σύζυγος.

Ἡ νύξ ἦτο ὠραία, ἀλλὰ μελαγχολικὴ. Ἡ Οὐαλεντία ἐξηφανίσθη ταχέως καὶ ἐγὼ ἐσκέφθην ὅτι ἴσως δὲν θὰ ἔβλεπον ποτὲ πλέον τὴν Ἰσπανίαν, καὶ ἔκλαυσα.

Π. Α. ΒΑΛΒΗΣ.

ΤΕΛΟΣ

ΕΝ ΤΗ ΑΜΑΞΗ

Α'

Ἐσχάτως ἐγευμάτιζον μετὰ δύο φίλων μου. Συνωμιλοῦμεν περὶ τοῦ παρελθόντος. Ἀναμνήσεις μαθητείας καὶ νεότητος, ἐργασίας καὶ ἡδονῆς, πολέμου καὶ θεάτρου ἐξελίσσοντο ἐνώπιον ἡμῶν, αἱ μὲν μετὰ πολλῆς ἀθυμίας, αἱ δὲ μετὰ φαιδρότητος. Εἶχμεν, οὕτως εἰπεῖν, ἀπορροφηθῇ εἰς τὸ παρελθόν.

Ὁ Ἑρρίκος Β*, εἰς τῶν εὐθυμοτέρων Πικρισμῶν, εὐρίσκων ὅτι τὸ γεῦμα δὲν θὰ ἐτελείωνε μὲ ἀρκετὴν ζωηρότητα, παρεδόθη εἰς τὴν συνήθη ἰδιοτροπίαν του.

Εἶχε παρατηρήσει εἰς μίαν γωνίαν τοῦ ἐστιατορίου μεγάλον τρελλόν, τὸν ὅποιον μία τῶν θυγατέρων μου εἶχεν ἐξαπλώσει γαελῶς ἐπὶ τῆς ἑδρας.

Ἐγείρεται, λαμβάνει τὸν τρελλόν, καὶ καθίσας αὐτόν εἰς τὰ γόνατά του, ἤρχισε μετ' αὐτοῦ διάλογον φιλολογικόν καὶ φιλοσοφικόν, κατὰ τὸν τρόπον τοῦ Λεμερσιέ τῆς Νεαπόλεως.

Ἡ ἰδέα ἦτον ἀστεία, καὶ προητοιμαζόμεν ν' ἀκούσω τὸν Ἑρρίκον Β* καὶ τὸν τρελλόν του, διότι ἤμην εὐθυμος, ἀλλ' ὁ ἕτερος συνδαιτυμών μου Ξ* ἠγέρθη, καὶ λίαν συγκεκινημένος, ἐφώναζεν :

— «Ὁχι... Ὁχι αὐτὰ.

— Διὰ τί ; τὸν ἐρωτῶμεν ἐκπληκτοί.

Ἀπεμάκρυνεν τὸν τρελλόν, καὶ ὁ Ξ* ἤρχισεν ὥς ἐξῆς :